

ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА З МИТЦЯМИ ДРОГОБИЧЧИНИ

УДК 78.071.2(477)(092):7.071.1(477.83)

Корнель Сятецький, доцент, завідувач кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
Заслужений працівник освіти України

ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА З МИТЦЯМИ ДРОГОБИЧЧИНИ

У статті розкривається творча постать відомого канадського співака українського походження Йосипа Гошуляка. Простежуються його різносторонні зв'язки та контакти з інтелігенцією Дрогобиччини.

Ключові слова: співак, професіонал, інтерпретація, презентація, репертуар, епістолярна спадщина.

Літ. 15.

Корнель Сятецький, доцент, заведуючий кафедрою народних музикальних інструментів и вокала
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко,
Заслуженный работник образования Украины

ТВОРЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ВЫДАЮЩЕГОСЯ УКРАИНСКОГО ПЕВЦА ИОСИФА ГОШУЛЯКА С ТВОРЧЕСКИМИ ЛИЧНОСТЯМИ ДРОГОБЫЧЧИНЫ

В статье раскрывается творческая деятельность известного канадского певца украинского происхождения Йосипа Гошуляка. Прослеживаются его разносторонние связи и контакты с интеллигенцией Дрогобыча.

Ключевые слова: певец, профессионал, интерпретация, презентация, репертуар, эпистолярное наследие.

Kornel Syatetskiy, Associate Professor, Head of Folk Musical Instruments and Vocals Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Honored Worker of Education of Ukraine

THE CREATIVE COLLABORATION OF UKRAINIAN OUTSTANDING SINGER JOSYP HOSHULIAK WITH THE ARTISTS FROM DROHOBYCH

The article reveals the close creative-scientific cooperation of the famous Canadian singer of Ukrainian origin Josyp Hoshuliak with the known representatives of Drohobych intellectuals.

Keywords: singer, professional, interpretation, presentation, repertoire, epistolary heritage.

Постановка проблеми та аналіз основних досліджень. Оперно-концертний співак Йосип Гошуляк належить до когорти найвидатніших українських басів ХХ ст. Як зазначає відомий диригент, музикознавець Іван Гамкало: “Його інтонація, фразування, дикція, осмислення деталей і всієї цілості вокального твору, нюансові розмаїття, а найбільше його інтелект і воля у пошуках наспіваного репертуару без перебільшення ставлять Йосипа Гошуляка в ряд найвидатніших українських басів ХХ ст., таких, як Михайло Донець, Платон Цесевич, Іван Стешенко, Іван Паторжинський, Борис Гмиря” [2].

Про багатогранну виконавську діяльність видатного канадського співака з Торонто (Канада) українського походження Йосипа Гошуляка можна дізнатись, глибоко занурившись у його спогади “І свого не цурайтесь” [3], нотний

збірник Пісні, думи та романси з репертуару Йосипа Гошуляка [13], мистецький фотоальбом “Йосип Гошуляк. Миті життя” [6], книжки “Орав свій переліг” [12], “Свою Україну любіть” [14].

Різносторонній доробок співака, його активна концертно-творча діяльність, епістолярна спадщина, музикознавчі, критичні матеріали глибоко розкриті у вищевказаних спогадах та книжках про цього видатного мистця, і, безумовно, великий внесок у розкриття багатогранної творчої спадщини Йосипа Гошуляка внесли митці Дрогобиччини – Володимир Грабовський, Роман Сов'як, Уляна Молчко, Людомир Філоненко, Олександра Німилович та багато інших. У 2011 році в Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І. Франка соліст Львівської опери Юрій Трицький під керівництвом автора цієї статті успішно захистив магістерську роботу про

ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА З МИСТЦЯМИ ДРОГОБИЧЧИНИ

творчу діяльність Й. Гошуляка. Проте тісна співпраця Й. Гошуляка з представниками мистецьких кіл Дрогобиччини, його листування, концертно-виконавські, наукові зв'язки розкриті фрагментарно.

Мета статті полягає в окресленні зв'язків мистця з представниками творчої інтелігенції Дрогобиччини – співаками, музикознавцями, поетами, громадськими діячами, розкрити значення цих особистих взаємин в контексті розвитку українського музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У місткому і ґрунтовному енциклопедичному виданні “Співаки України” автор-упорядник Іван Лисенко подає основні віхи творчого життя Й. Гошуляка [7, 129 – 130]. Народився український оперний і концертно-камерний співак (бас) Йосип Гошуляк 7 жовтня 1922 року в селі Палашівка, тепер Чортківського р-ну Тернопільської обл. Вокальну освіту здобув у Королівській консерваторії в Амстердамі (1947 – 49, клас А. Тур) і Торонтській консерваторії (клас К. Кінґа). Від 1954 року виступав періодично на сцені Торонтської опери. Гастролював на оперних сценах Канади й США.

У репертуарі співака оперні партії: Карася (“Запорожець за Дунаєм” Г. Гулака-Артемовського), Тарас (“Тарас Бульба” М. Лисенка), Батько (“Купало” А. Вахнянина), Гремін (“Євгеній Онєгін” П. Чайковського), Пімен (“Борис Годунов” М. Мусоргського), Анджелотті, Тімур (“Тоска”, “Турандат” Дж. Пуччіні), Фараон, Людовік, Спарафучільо, Банко, Великий інквізитор (“Аїда”, “Отелло”, “Ріголетто”, “Макбет”, “Дон Карлос” Дж. Верді), Дон Базіліо (“Севільський цирульник” Дж. Россіні), Сенека (“Коронація Помпеї” К. Монтеверді).

Й. Гошуляк – один з провідних концертно-камерних співаків Канади, в репертуарі якого є твори українських (Лисенко, Степовий, Січинський, Барвінський, Стеценко, Вериківський, Ревуцький, Чишко, Данькевич), російських та зарубіжних композиторів. У 1972, 1978, 1988 рр. записав на американських фірмах три грамплатівки українських народних пісень, а також романсів Лисенка (“Мені однаково”, “Гетьмани, гетьмани”, “Ой Дніпре, мій Дніпре”), Степового (“Степ”), Стеценка, Січинського, Вериківського, Барвінського, Кос-Анатольського, арії з опер Лисенка, Фоменка, Верді та ін.

У 1980, 1990 роках гастролював з концертами в Україні (Київ, Чернівці, Львів, Тернопіль, Полтава, Івано-Франківськ та ін.). У його доробку ряд статей з питань вокального мистецтва [7, 130].

За особистий внесок у розвиток українсько-канадських відносин, активну діяльність у

гуманітарній сфері президент Віктор Ющенко присвоїв почесне звання “Заслужений артист України Гошуляку Йосипу – солістові Канадської оперної компанії” (Указ № 459 від 19 травня 2008 року). 26 травня 2015 року Йосип Гошуляк відійшов у вічність, похоронений у м. Торонто (Канада).

На протязі свого активного творчого життя він, крім особистих контактів, листувався з відомими мистцями, музикознавцями, співаками, громадськими діячами української діаспори у США, Канаді, Західній Європі – Німеччині, Голландії, Австрії, інших країн. Епістолярна спадщина Йосипа Гошуляка багатогранна та розмаїта. Й. Гошуляк спілкувався і листувався з видатними представниками музичного мистецтва України і української діаспори, серед яких: співаки Рената Бабак, Михайло Голинський, Дометій Йоха-Березинець (педагог співака), Мирослав Скала-Старицький, Марта Кокольська, Михайло Мінський, композитори Мирослав Антонович, Остап Бобикевич, Василь Витвицький, Андрій Гнагишин, Григорій Китастих, Антін Рудницький, Ігор Соневицький, громадсько-політичні та культурні діячі Юрій Бельський, Ростислав Василенко, Йосип Гірняк, Мар'ян Дальний (справжнє прізвище Горгота), Ігор Качуровський, Григорій Костюк, Павло Маценко, Олександр Полюй (нащадок відомого світового вченого), Юрій Стефанік (син славетного письменника Василя Стефаніка), диригенти Володимир Божик, Осип Залеський, Лев Туркевич тощо.

У 1980 році Йосип Гошуляк вперше за багато десятиліть відвідав рідну Україну, з винятковим успіхом концертував у Києві, Львові, Тернополі, Чернівцях. Перебуваючи протягом трьох тижнів у рідному краї, співак сповнений глибокими емоціями, переживаннями, великим творчим натхненням.

У листі від 8 грудня 1980 року до громадсько-політичного діяча і письменника Ю. Стефаніка, сина письменника Василя Стефаніка Й. Гошуляк писав: “... В першу чергу мої концертні виступи у Києві, Львові, Тернополі, Чернівцях дали мені велику мистецьку насолоду й задоволення. Я співав у престижних концертних залах згаданих міст, де слухачі вітали мене оваційно, дякували за мої пісні, за моє виконання і за знамениту, як казали, програму. Я був у знаменитій вокальній формі... Зустрівся я і познайомився з видатними людьми музичної культури – мистцями-співаками, диригентами, композиторами, зустрівся з директорами оперних театрів, консерваторій” [3, 459].

Перебуваючи у Києві, Йосип Гошуляк познайомився зі співаками Галиною Туртіною,

ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА З МИТЦЯМИ ДРОГОБИЧЧИНИ

яка співала у першому відділенні концерту співака, Василем Третяком, Анатолієм Солов'яненком, Анатолієм Мокренком, Олександром Загребельним, Богданом Гнидем, Сергієм Козаком, диригентами – Стефаном Турчаком, Іваном Гамкалом, ректором консерваторії Миколою Кондратюком, директором оперного театру Анатолієм Котком, музикознавцями Іваном Лисенком, Михайлом Головащенко. Акомпанував співакові відомий композитор-піаніст Натан Шульман.

Не менш хвилюючі зустрічі та знайомства співака були з мистцями Львова – Миколою Колесою, Юрієм Луцівим, Марією Байко, Тамарою Дідик, Олександром Врабелем, Володимиром Ігнатенком, Ігорем Кушплером, Людмилою Божко, Ігорем Лацаничем, музикознавцем Любомирою Яросевич, фольклористом Григорієм Нудьгою.

Влітку 1990 року (18 липня – 26 серпня) співак знову відвідав Україну. Виступав як соліст з українським молодіжним ансамблем з Торонто, поряд з спільними виступами з ансамблем, мав окремі концерти. Крім Львова концерти відбулися у Києві, Івано-Франківську, Тернополі, Коломиї та Стрию.

У 1995 році Йосип Гошуляк знову завітав в Україну разом з журналістом, дружиною Мартою Онуфрив. У Львові, Стрию відбулися презентації книги-спогадів “І свого не цурайтесь”. Завдяки рекомендації відомої піаністки з Дрогобича С. Ліщинської, співак залучив до своїх виступів, під час презентації своїх спогадів, піаніста-віртуоза Володимира Баб'яка, провідного концертмейстера, викладача Дрогобицького державного педагогічного інституту ім. І. Франка (тепер – університет). Отже, невдовзі в Йосипа Гошуляка з'явилися дружні й сердечні стосунки з мистцями Дрогобича – Романом Сов'яком, Володимиром Грабовським, автором цих рядків, літературознавцем, професором Михайлом Шалатою, поетом-каторжанином із Борислава, лауреатом Шевченківської премії Іваном Гнатюком.

Незабутня зустріч з видатним митцем відбулася 7 жовтня 2002 року в актовому залі Дрогобицького педуніверситету з нагоди 80-річного ювілею співака. Безцінною пам'ятною реліквією залишилась гарно скомпонована афіша ювілейного вечора, присвяченого вшануванню видатного співака Йосипа Гошуляка. Вона увійшла до книжки “Орав свій переліг”. Йосип Гошуляк: Від маминої пісні до вершин вокалістики [12] і містить програму вечора, в якому вступне слово виголосив музикознавець В. Грабовський,

доповідь про життєвий і творчий шлях проф. Р. Сов'яка. В концерті взяли участь співаки Корнель Сятецький, Ірина Кліш, Богдан Щурик, піаністи Олександра Німилович, Уляна Молчко, сопілкар Василь Петрованчук, кобзар Василь Кирилич, скрипаль Євген Сов'як, камерний чоловічий хор “Дрогобицький боян” (диригент П. Гушоватий), концертмейстери Надія Шайжина, Володимир Баб'як.

Власне, після цих музичних імпрез і розпочалася творча співпраця, листування мистців, інтелігенції Дрогобиччини та славного маестро. В. Грабовський у листах до Й. Гошуляка (опубліковано 7 листів) [12, 795-802] подає огляд музичного життя, мистецьких подій на Дрогобиччині, Стрийщині й загалом в Україні. У листах автор знайомить співака з публікаціями у пресі (“Культура і життя”, “Літературна Україна”, місцева “Галицька зоря”). У своїх публікаціях у різних виданнях В. Грабовський, як музикознавець, дав глибокий аналіз, як творчості Й. Гошуляка так і музичного мистецтва України в цілому [4; 5].

У книзі спогадів “Орав свій переліг”. Від маминої пісні до вершин “вокалістики” опубліковано чотири листи Р. Сов'яка [12, 734-738]. У листах Роман, щиросердечно дякує за різдвяні привітання, відповідно вітає славне подружжя Гошуляків з наступаючими Різдвяними, Новорічними, Йорданськими та Великодними святами. Як керівник хору “Бескид”, знайомить адресата з концертною діяльністю колективу, описує музично-громадську діяльність інших творчих колективів, окремих виконавців, описує свою творчу діяльність як науковця-дослідника (робота над упорядкуванням та видавництвом солоспівів Остапа Нижанківського, авторським збірником повстанських пісень тощо).

Читаючи зміст листів, відчуваються теплі, приятельські стосунки, взаємоповага, велика зацікавленість творчою співпрацею. Автор в одному з листів щиро дякує за подарунок – нотний збірник “Релігійні твори” О. Кошиця. Знайомлячись з матеріалами, які опубліковані у книжках співака, постать музикознавця, диригента, композитора Р. Сов'яка займає чільне місце в когорті славних імен з якими товаришував і співпрацював Маестро.

Щирими, теплими словами, з величезною повагою, високою оцінкою професійного рівня як концертмейстера у спогадах Й. Гошуляк відгукується про піаніста Володимира Баб'яка. Як зазначає упорядник видання Марта Онуфрив у великій статті “До мистецтва крізь призму людських відносин”: “... Нашвидкуруч удалось

ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА З МИТЦЯМИ ДРОГОБИЧЧИНИ

організувати дві презентації (книги спогадів уточнення автора) – у Меморіальному музеї Соломії Крушельницької у Львові, наступного дня – у Стрийській музичній школі. Ці презентації відбулись надзвичайно успішно. Йосип Гошуляк був у добрій голосовій формі... До успіху також приложився блискучий піаніст – акомпаніатор із Дрогобича Володимир Баб'як”.

І думалося, чому лише епізодично перетнулися мистецькі долі цих двох маститих музик?!

Як прекрасно і гармонічно вони доповнювали один одного! Чому цей талановитий піаніст-імпровізатор, маючи унікальний Божий дар, перебуває так далеко від столичних сцен?! [11, 55].

До книжки спогадів увійшло чотири листи В. Баб'яка до Й. Гошуляка, у яких традиційні вітання з Новим роком та Різдом Христовим у відповідь на вітання п. Йосипа – це опис концертно-творчої діяльності, планів на майбутнє – підготовка до проведення анотованого концерту на основі нотного збірника “Пісні, думи та романси” з репертуару Йосипа Гошуляка. В. Баб'як ділився задумами видати антологію українських шлягерів в стилі “ретро для фортепіано у дві руки”, до якої мали ввійти твори Івасюка, Горчинського, Михайлюка, Юрківа і інших. Однак, не судилося. Володимир Баб'як відійшов у вічність у 2003 році.

Значний внесок у епістолярну спадщину Й. Гошуляка вніс український поет, прозаїк, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, учасник національно-визвольної боротьби Іван Гнатюк [12, 751 – 763]. У листах до співака (опубліковано 10 листів) проглядається характерна для автора поетика і схильність до пристрасної публіцистичної інтонації. У листах І. Гнатюк, крім особистих вітань, подає інформацію про свої творчі плани, видання книг, написання рукописів... Та найбільше уваги автор у листах відводить політичним питанням, проблемам державотворення, критичним аналізам політиків, окремих партій тощо. В листах І. Гнатюка відчувається глибока відданість боротьбі за Українську державу, палка любов, повага до свого народу. І всі ці почуття, переживання за долю України знаходили відповідь, взаєморозуміння у адресата опублікованих листів. “Сплікування двох близьких по духу мистців переросло у побратимство... Вони високо цінили внесок кожного в реалізацію одвічних прагнень українського народу – мати свою незалежну державу. Співак з Канади захоплювався мужністю й непохитністю І. Гнатюка, його рідкісною чесністю й безкомпромісністю, непроминальним творчим доробком” [11, 58].

Перебуваючи на Дрогобиччині співак познайомився та заприятелював з літературознавцем, поетом, громадським діячем, упорядником і видавцем творів української літературної класики Михайлом Шалатою. Побувавши на ювілейному святкуванні 80-річчя співака в листі від 23 грудня 2002 року М. Шалата ділиться своїми враженнями: “В. Шан. Маестро Йосипе Гошуляк! Із батьківщини Івана Франка прийміть доземний уклін за те, що славно представляєте у світі українську культуру, дбаєте про престиж української нації. Щасливий, що побував на Вашому ювілеї в Дрогобичі. Красно дякую за цінні й дорогі для мене Ваші книги й компактні диски” [12, 792].

У наступних листах до Й. Гошуляка М. Шалата ділиться феєричним настроєм про перемогу В. Ющенка на виборах президента (лист від 20 січня 2005 року) інформує про підготовку статей про співака, зокрема до “Шевченківської енциклопедії”, сердечно вітає з присвоєнням співаку почесного звання “Заслужений артист України” (лист від 4 жовтня 2008 року) тощо.

У книжці спогадів Й. Гошуляка “Своєю Україну” любіть вміщено статтю доцента Уляни Молчко “З епістолярної спадщини Йосипа Гошуляка: листи до Уляни Молчко” [8].

У цій статті авторка наводить чотири фрагменти листів Й. Гошуляка, з метою введення їх в науковий обіг задля окреслення творчої особистості співака як мистця-громадянина. У. Молчко робить аналіз цих епістолярних зразків, акцентуючи на високих моральних засадах релігійної душі співака, поетичність натури, високої громадської позиції тощо.

Результатом мистецьких контактів У. Молчко зі співаком стало видання збірки вокальних творів на слова Т. Шевченка українського композитора з Мюнхена Остапа Бобикевича. У 2007 році вийшов друком нотний збірник “Остап Бобикевич. Вокальні твори на вірші Т. Шевченка” [1].

До плеяди дрогобичьких шанувальників співака Йосипа Гошуляка треба також віднести музикознавців, науковців, піаністів-виконавців Олександру Німилович та Людомира Філоненка. Вони відгукнулися розлогими статтями про творчий доробок Й. Гошуляка. Зокрема у статті “Тарас Шевченко” в творчості співака Йосипа Гошуляка О. Німилович відзначає великий внесок співака в українське вокальне виконавство, окреслює творчий шлях співака, аналізує дискографію співака, яка налічує три платівки, робить ґрунтовний музикознавчий огляд творів, записаних на вірші Т. Шевченка [9].

ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА З МИТЦЯМИ ДРОГОБИЧЧИНИ

У статті “Йосип Гошуляк” та його “Десять заповідей для співаків”, музикознавець Л. Філоненко [15] з точки зору піаніста-виконавця, музиканта-професіонала подаючи загальний аналіз творчості співака, акцентує на основних технічних факторах вокального мистецтва та способах і вправах їхнього шліфування, які розробив співак на основі засад провідних педагогів світового вокалу та власного досвіду.

Надзвичайно цінним матеріалом про творчу співпрацю, особисті стосунки Й. Гошуляка з Мирославом Антоновичем є стаття О. Німилович та Л. Філоненка “Творча співпраця двох мистців” – Мирослав Антонович і Йосип Гошуляк [10].

У книжках, присвячених творчості великого співака Йосипа Гошуляка дрогобицькі музикознавці відгукнулися рядом цікавих, змістовних, аналітичних музикознавчих статей.

Висновки. Музикознавці, співаки, музиканти, представники творчої інтелігенції Дрогобищини у матеріалах спогадів, біографічних виданнях митця Йосипа Гошуляка, поряд з мистцями української діаспори США, Канади, Голландії, Німеччини, київської та львівської музичної еліти, внесли яскраву сторінку у справу висвітлення та аналізу творчості видатного українського співака ХХ століття – Йосипа Гошуляка.

1. Бобикевич О. Вокальні твори на вірші Т. Шевченка / Остап Бобикевич / Ред.-упор. Уляна Молчко. – Дрогобич: Посвіт, 2007. – 32 с.

2. Гамкало І. Йосип Гошуляк – володар унікального голосу (до 85-річчя співака) // Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики / Упор. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2012. – С. 65 – 67.

3. Гошуляк Йосип. Й свого не цурайтесь / Упор. Марта Онуфрив // Львів: Каменяр, 1995. – С. 459.

4. Грабовський В. Василь Барвінський на сторінках книги Йосипа Гошуляка “Й свого не цурайтесь” / Володимир Грабовський // Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики / Упор. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2012. – С. 795 – 802.

5. Грабовський В. Перелogi Йосипа Гошуляка / Володимир Грабовський // Свою Україну любіть.

Йосип Гошуляк: до тебе в пісні лину рідний краю / Упоряд. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”. – 2014. – С. 143 – 148.

6. Йосип Гошуляк. Миті життя / Упор. Марта Онуфрив. – Тернопіль: Джура, 2002. – С. 63.

7. Лисенко І. Співаки України. Енциклопедичне видання / Іван Лисенко. – 2-е вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2011. – С. 129.

8. Молчко У. З епістолярної спадщини Йосипа Гошуляка: листи до Уляни Молчко / Уляна Молчко // Свою Україну любіть. Йосип Гошуляк: до тебе в пісні лину рідний краю / Упоряд. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2014. – С. 183 – 188.

9. Німилович О. Тарас Шевченко у творчості співака Й. Гошуляка / Олександра Німилович // Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики / Упор. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2012. – С. 231 – 237.

10. Німилович О., Філоненко Л. Мистецькі взаємини Мирослава Антоновича та Йосипа Гошуляка / Олександра Німилович, Людмир Філоненко // Українська музика: науковий часопис / [засн. ЛНМА імені М.В. Лисенка; голов. Ред. І. Пілатюк]. – 2013. – число 3(9). – С. 19 – 34.

11. Онуфрив М. До мистецтва крізь призму людських відносин // Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики / Упор. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2012. – С. 55.

12. Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики / Упор. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2012. – С. 321.

13. Пісні, думи та романси з репертуару Йосипа Гошуляка. – Тернопіль: ДЖУРА, 1999. – 235 с.

14. Свою Україну любіть. Йосип Гошуляк: до тебе в пісні лину рідний краю / Упоряд. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”. 2014. – С. 183 – 188.

15. Філоненко Л. Йосип Гошуляк та його “Десять заповідей для співаків” / Людмир Філоненко // Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики / Упор. Марта Онуфрив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2012. – С. 227 – 230.

Стаття надійшла до редакції 31.03.2016

